

147

Na osnovu Člana 13. stav (5) Zakona o obrazovanju odraslih („Službene novine Hercegovačko-neretvanskog kantona“, broj: 4/18), Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Hercegovačko-neretvanskog kantona donosi

STANDARDE I NORMATIVE ZA OBRAZOVANJE ODRASLIH U HERCEGOVAČKO – NERETVANSKOM KANTONU

I. OPĆE ODREDBE

Član 1.

(Predmet Standarda i normativa)

(1) Standardima i normativima za obrazovanje odraslih u Hercegovačko – neretvanskom kantonu (u daljem tekstu: Standardi i normativi) se utvrđuju uslovi za osnivanje organizatora obrazovanja odraslih, uslovi za uvođenje programa obrazovanja odraslih, uslovi za početak rada organizatora obrazovanja odraslih, tehnički i higijenski uslovi prostora u kojem se obavlja djelatnost obrazovanja odraslih i kadrovski, prostorni i materijalni uslovi za obavljanje djelatnosti obrazovanja odraslih.

(2) Standardi i normativi se utvrđuju u skladu sa specifičnostima obrazovanja odraslih, kao i realnim materijalnim mogućnostima Hercegovačko-neretvanskog kantona (u daljem tekstu Kanton).

Član 2.

(Svrha i cilj utvrđivanja Standarda i normativa)

(1) Cilj Standarda i normativa je da doprinesu stvaranju uslova da obrazovanje odraslih u Kantonu, a time i u Bosni i Hercegovini, postigne što veću prepoznatljivost i međunarodnu konkurentnost.

(2) Cilj Standarda i normativa je također, da se ispune i drugi neophodni uslovi za priznavanje diploma/kvalifikacija, odnosno da se omogući

jednostavnije i uspješnije kompariranje sa odgovarajućim diplomama/kvalifikacijama u Evropii svijetu.

(3) Standardi i normativi treba da osiguraju kvalitet obrazovanja sa jedne strane, a sa druge strane ekonomsku održivost i isplativost.

Član 3.

(Primjena Standarda i normativa)

(1) Pored Zakona o obrazovanju odraslih (u daljem tekstu: Zakon), Standardi i normativi su akt kojim se regulišu uslovi za osnivanje i početak rada novih organizatora obrazovanja odraslih i uvođenje programa obrazovanja odraslih.

(2) Organizatori obrazovanja odraslih djelatnost obavljaju u skladu sa Standardima i normativima kojima se standardizuju i normiraju prostor, oprema, kadrovi, nastavna sredstva i učila.

(3) Standardima i normativima se reguliše radpostojećih organizatora obrazovanja odraslih.

(4) Standardi i normativi se, također, primjenjuju kod utvrđivanja uslova za početak rada i obavljanje djelatnosti organizatora obrazovanja odraslih sa sjedištem izvan Kantona.

II. DJELATNOST OBRAZOVANJA ODRASLIH

Član 4.

(Uslovi za obavljanje djelatnosti obrazovanja odraslih)

Organizatori obrazovanja odraslih su dužni da obezbijede uslove za obavljanje djelatnosti obrazovanja odraslih u skladu sa zakonom, i to:

- da organizuju i realizuju teorijsku i praktičnu nastavu u skladu sa programom obrazovanja odraslih,
- da raspolažu odgovarajućim prostornim i materijalno-tehničkim resursima primjerenim prirodi programa,
- da raspolažu odgovarajućim ljudskim resursima (nastavno i nenastavno osoblje)
- da rad sa polaznicima bude u skladu sa standardima i normativima, pri čemu se realizuje utvrđeni obim aktivnosti putem redovne nastave, konsultativno-instruktivne nastave, praktičnog rada, i ostalih oblika rada, au okviru predviđenih časova iz programa obrazovanja odraslih, odnosno u okviru 40-satne radne sedmice nastavnika i vannastavnog osoblja.

Član 5.

(Nastavni proces kod organizatora obrazovanja odraslih)

(1) Nastavni proces kod organizatora obrazovanja odraslih predstavlja organizovanu aktivnost nastavnika, saradnika i polaznika, usmjerenu na njegovu realizaciju.

(2) Organizatori obrazovanja odraslih su obavezni da obezbijede stručan nastavni kadar za izvođenje nastavnog procesa i drugo vannastavno osoblje za podršku nastavnom procesu.

(3) Standardi izvođenja programa obrazovanja odraslih su sastavni dio Standarda i normativa.

III. STANDARDI ZA IZVOĐENJE PROGRAMA OBRAZOVANJA ODRASLIH

Član 6.

(Programi formalnog obrazovanja odraslih)

Programi za formalno obrazovanje odraslih za koje se ovim standardima i normativima utvrđuju standardi izvođenja su:

- osnovno obrazovanje odraslih;
- program za sticanje srednje stručne spreme;
- program za sticanje prvog zanimanja;
- program prekvalifikacije;
- program dokvalifikacije;
- program osposobljavanja i usavršavanja.

Član 7.

(Obavezni dijelovi programa za obrazovanje odraslih)

(1) Programe iz člana 12. ovih standarda i normativa donosi Ministarstvo, na prijedlog organizatora obrazovanja odraslih i drugih zainteresovanih subjekata koji se bave obrazovanjem odraslih u skladu sa članom 23. Zakona o obrazovanju odraslih Hercegovačko-neretvanskog kantona.

(2) Programi za obrazovanje odraslih moraju biti prilagođeni dobi, iskustvu, stečenom obrazovanju, vještinama i sposobnostima polaznika.

(3) Programi obrazovanja odraslih moraju biti prilagođeni odraslim sa posebnim obrazovnim potrebama (odrasli sa poteškoćama u učenju i drugim teškoćama uzrokovanim emocionalnim, socijalnim, jezičkim i kulturološkim preprekama, te odrasli sa invaliditetom).

(4) Obavezni dijelovi programa obrazovanja odraslih su:

- Naziv programa;
- Nastavni sadržaj;
- Način i oblik izvođenja programa;

- d) Način provjere;
- e) Trajanje programa i trajanje programa po nastavnim predmetima/modulima i/ili nastavnim sadržajima (izraženo u nastavnim časovima);
- f) Završetak programa i mogućnosti daljeg napredovanja i usavršavanja (horizontalna i vertikalna prohodnost);
- g) Školska ili stručna sprema ili zanimanje ili opis znanja, vještina i sposobnosti koje se stiču završetkom programa;
- h) Uslovi za upis;
- i) Kadrovski, didaktički i prostorni uslovi za realizaciju programa;
- j) Pedagoške i andragoške osnove sa naglaskom na didaktičko-metodičke zahtjeve za realizaciju programa;
- k) Praćenje, vrednovanje i evaluacija programa i postignuća.

Član 8.

(Osnovno obrazovanje odraslih)

(1) Program osnovnog obrazovanja odraslih provodi se na osnovu nastavnog plana i programa za osnovno obrazovanje odraslih kojeg donosi Ministarstvo i uz odgovarajuću primjenu odredbi propisa koji regulišu tu oblast, ako Zakonom nije drugačije određeno.

(2) Polazniku koji program iz stava (1) ovog člana upisuje radi nastavka obrazovanja stručno tijelo ustanove, na osnovu priložene dokumentacije, odlukom utvrđuje dio programa koji je polaznik već uspješno završio i dio programa koji je još dužan da završi.

Član 9.

(Srednjoškolsko obrazovanje odraslih)

(1) Programi obrazovanja odraslih na sticanje srednje stručne spreme provode se na osnovu programa propisanih za redovno srednjoškolsko obrazovanje i uz odgovarajuću primjenu odredbi propisa koji regulišu tu oblast.

(2) Upis polaznika iz stava (1) ovog člana vrši se u skladu sa uslovima za upis koji su utvrđeni nastavnim planom i programom.

Član 10.

(Programi prekvalifikacije)

(1) Programi prekvalifikacije provode se na osnovu programa propisanih za redovno obrazovanje, za polaznike sa stečenom stručnom spremom za jedno zanimanje, radi sticanja stručne spreme istog obrazovnog nivoa za novo zanimanje, te za polaznike

sa stečenom srednjom školskom spremom radi sticanja srednje stručne spreme.

(2) Programom prekvalifikacije u istom stručnom području utvrđuju se razlike stručnih predmeta između programa već stečenog zanimanja i stručnog programa za novo zanimanje.

(3) Programom prekvalifikacije iz jednog u drugo stručno područje, odnosno programom prekvalifikacije za polaznike sa stečenom srednjom školskom spremom radi sticanja srednje stručne spreme utvrđuju se sve programske razlike.

Član 11.

(Programi osposobljavanja i usavršavanja)

(1) Programima osposobljavanja vrši se osposobljavanje za uključivanje u rad nakon završene osnovne škole i stiče se teorijsko i praktično znanje potrebno za obavljanje jednostavnijih poslova, za obavljanje jednostavnih i manje složenih poslova određenog zanimanja.

(2) Program usavršavanja je svaki oblik obrazovanja, obuke, osposobljavanja i sticanja kompetencija nakon završenog početnog obrazovanja ili tokom radnog vijeka koje treba pomoći licu da poboljša ili aktuelizira svoja već stečena znanja i/ili kompetencije, da stekne nove kompetencije u pogledu profesionalnog napredovanja i da se lično i profesionalno usavršava.

(3) Programe osposobljavanja i usavršavanja donosi ustanova, a Ministarstvo odobrava.

Član 12.

(Trajanje programa i organizacija nastave)

(1) Program osnovnog obrazovanja odraslih izvodi se u trajanju propisanom nastavnim planom i programom za osnovno obrazovanje odraslih.

(2) Programi za sticanje srednje stručne spreme srednjoškolskog obrazovanja odraslih izvode se u trajanju koje je utvrđeno Zakonom.

(3) Nastavni čas teorijske i praktične nastave za srednjoškolsko obrazovanje u ustanovi traje 45 minuta, a nastavni čas praktične nastave izvan ustanove 60 minuta.

(4) Polaznik može tokom dana da ima najviše 4 nastavna časa teorijske nastave.

Član 13.

(Broj časova nastavnog predmeta)

(1) Broj časova svakog pojedinog nastavnog predmeta programa obrazovanja odraslih za sticanje srednje školske spreme, srednje stručne spreme ili niže stručne spreme ne može biti manji od 50 % od broja nastavnih časova propisanih nastavnim planom

za redovno obrazovanje, bez obzira na oblik izvođenja nastave.

(2) Broj časova svakog pojedinog nastavnog predmeta programa prekvalifikacije ne može biti manji od 50 % od broja nastavnih časova propisanih nastavnim planom za redovno obrazovanje.

(3) Praktična nastava i vježbe izvode se u fondu časova propisanom nastavnim planom za redovno obrazovanje.

Član 14.

(Fond časova programa za osposobljavanje i usavršavanje)

Izvođenje programa osposobljavanja ne može trajati kraće od 120 nastavnih časova, osim u slučajevima odgovora na hitne potrebe tržišta rada u skladu sa Zakonom.

III. STANDARDI I NORMATIVI

Član 15.

(Obaveza primjene propisa o građenju)

Odredbe propisa o građenju i drugim područjima važnim za rad i boravak u prostoru koji je namijenjen za obrazovanje, odgovarajuće se primjenjuju i na prostor, sredstva i opremu koju ustanova koristi za obrazovanje odraslih, osim ako ovim Standardima i normativima nije drugačije određeno.

Član 16.

(Tehničko-higijenski standardi)

Poslovni prostori ustanove moraju zadovoljiti higijensko-tehničke standarde koji se odnose na osvjetljenje, osunčanost, prozračivanje, toplinsku zaštitu, zaštitu od buke, akustičnost prostorija za nastavu, grijanje i hlađenje, snabdijevanje vodom, odvodnju otpadnih voda, električne instalacije, instalacije računarske opreme i zaštitu od požara.

Član 17.

(Osvjetljenje prostorija)

(1) Sve prostorije u kojima se održava obrazovni proces (u daljem tekstu: učionica) moraju imati prirodno osvjetljenje.

(2) Izvori umjetnog osvjetljenja u učionici moraju biti postavljeni tako da omoguće ravnomjerno prostiranje svjetlosti i da ne izazivaju neposredno blještanje.

Član 18.

(Prozračivanje prostorija)

Svi prostori za rad i boravak moraju imati tehničke uslove za prirodno prozračivanje.

Član 19.

(Zaštita od buke)

Učionica mora biti zaštićena od buke, a istovremeno akustična kakobi bila omogućena razgovjetnost pri govoru i slušanju.

Član 20.

(Grijanje i hlađenje)

Prostor ustanove mora biti ravnomjerno grijan ili hlađen.

Član 21.

(Atestiranje instalacija)

Za sve instalacije (električne, toplotne, plinske, vodovodne i druge), uređaje i opremu ustanova mora imati ateste, u skladu sa posebnim propisima.

Član 22.

(Rješenje o zadovoljavanju minimalnih tehničkih i higijenskih uslova)

Organizator obrazovanja odraslih je dužan nadležnog organa uprave pribaviti konačno rješenje o zadovoljavanju minimalnih tehničkih i higijenskih uslova prostora u kojem će se izvoditi obrazovanje.

Član 23.

(Prostorni standardi)

(1) Organizator obrazovanja odraslih mora imati najmanje:

- a) osigurani radni prostor po polazniku u učionici opće namjene od najmanje 2,5 m²,
- b) jednu učionicu opće namjene za skupnu nastavu za najmanje 10 polaznika u grupi,
- c) specijalizovane učionice stručno-teorijske nastave za posebne oblike, metode i sadržaje nastavnog rada utvrđene programom obrazovanja za pojedine obrazovne sadržaje, veličine od najmanje 3 m² po polazniku,
- d) posebnu specijalizovanu učionicu, ako izvodi programe obrazovanja odraslih za računarstvo, koja mora imati najmanje 3,5 m² površine po radnom mjestu (računaru),
- e) radionice, laboratorije i prostore za izvođenje praktične nastave po strukama za koje se polaznici obrazuju, sa osiguranim radnim prostorom od 5 m² po polazniku,
- f) prostor za individualni rad s polaznicima,
- g) prostorije za direktora, nastavnike i administrativno-tehničko osoblje,
- h) prostoriju za arhivu,
- i) po jedan odvojeni sanitarni čvor za žene i muškarce s umivaonikom ili s predprostorom u

kojem se nalazi umivaonik.

(2) Organizatori obrazovanja odraslih su dužni obezbijediti nesmetan pristup i komunikaciju osobama sa invaliditetom u unutrašnjem prostoru ustanove, nesmetan ulazak u ustanovu (pristup objektu, samostalna komunikacija u prostorima neophodnim za studij, odnosno rad i drugo), te poseban toalet.

(3) Druge prostorne zahtjeve i potrebnu opremu određuju obrazovni programi koje izvodi organizator obrazovanja odraslih.

(4) Prostor iz stava (1) ovog Člana organizator obrazovanja odraslih mora imati u vlasništvu ili u zakupu.

Član 24.

(Oprema učionica)

(1) Ovisno o namjeni učionice obavezno imaju:

a) učionica opće namjene ima odgovarajuće učioničke radne stolove sa stolicom za svakog polaznika,

b) specijalizovane učionice stručno-teorijske nastave za posebne oblike, metode i sadržaje nastavnog rada moraju imati odgovarajući učionički namještaj i nastavna sredstva u skladu sa zahtjevima programa obrazovanja za pojedine obrazovne sadržaje,

c) specijalizovana učionica za nastavu iz računarstva mora imati najmanje jedan umreženi računar po polazniku i jedan računar za nastavnika, s odgovarajućom i licenciranom programskom opremom u vlasništvu ustanove,

d) radionice, laboratorije i prostori za izvođenje praktične nastave moraju imati opremljena radna mjesta za polaznike u skladu sa programom obrazovanja za pojedine obrazovne sadržaje.

(2) Učionica mora biti opremljena audiosredstvima i videosredstvima, nepokretnom ili prenosivom pločom, platnom ili zidom za projekciju i drugim nastavnim sredstvima i pomagalicama, u skladu sa materijalnim uslovima utvrđenim u programu obrazovanja za pojedine predmete i obrazovne sadržaje.

Član 25.

(Realizacija praktične nastave izvan prostorija organizatora obrazovanja odraslih)

(1) Organizator obrazovanja odraslih može organizovati izvođenje stručne prakse, praktične nastave i vježbi u prostorima drugog pravnog lica, sa kojim mora zaključiti poseban ugovor o saradnji sa jasno definisanim obavezama i odgovornostima obje ugovorne strane.

(2) U slučaju iz stava (1) ovog Člana pravno lice kod kojeg se organizuje izvođenje praktične nastave mora imati zaposlenu osobu koja ima odgovarajući profil i stručnu spremu utvrđenu programom obrazovanja, pet godina radnog iskustva u struci poslije sticanja odgovarajuće stručne spreme, te andragoške kompetencije.

(3) Pravna lica kod kojih se izvodi stručna praksa, praktična nastava i vježbe moraju imati radionice, laboratorije ili prostore za izvođenje praktične nastave koji su opremljeni potrebnim sredstvima u skladu sa programom obrazovanja određenog zanimanja.

Član 26.

(Izvođenje programa kod drugih pravnih lica)

(1) Organizator obrazovanja odraslih može na zahtjev drugog pravnog lica zaradnike tog pravnog lica organizovati izvođenje programa osposobljavanja ili usavršavanja za koje posjeduje važeće odobrenje Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Hercegovačko – neretvanskog kantona (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) u prostorima i sa sredstvima tog pravnog lica.

(2) Organizator obrazovanja odraslih je dužan od Ministarstva pribaviti saglasnost za izvođenje programa iz stava (1) ovoga Člana.

Član 27.

(Andragoški zaposlenici)

(1) Andragoški zaposlenici moraju ispunjavati uslove propisane Zakonom i programom obrazovanja, a koji ne smiju biti suprotni odredbama o potrebnom nivou obrazovanja iz propisa koji regulišu djelatnost obrazovanja.

(2) Andragoški zaposlenici se andragoški usavršavaju prema programu koji donosi Pedagoški zavod i Zavod za školstvo.

Član 28.

(Broj nastavnika i ostalog nastavnog osoblja, nastavna norma nastavnika)

(1) Ustanova za obrazovanje odraslih mora imati u radnom odnosu nastavnika sa punim ili nepunim radnim vremenom potrebnim za realizaciju 1/3 nastave, a najmanje dva nastavnika.

(2) Ustanova za obrazovanje odraslih mora imati u radnom odnosu i ostalo nenastavno osoblje (direktor, administrativno-finansijski radnik) sa punim ili nepunim radnim vremenom u zavisnosti od potreba.

(3) Nastavna norma nastavnika po nastavnim predmetima ne može biti veća od 25 časova neposrednog obrazovnog rada.

Član 29.

(Konkurs za upis)

(1) Upis u program obrazovanja odraslih obavlja se na osnovu konkursa, koji objavljuje organizator obrazovanja, a u skladu sa članom 34. Zakona o obrazovanju odraslih.

(2) Konkursom iz stava (1) ovog člana utvrđuju se uslovi i način upisa polaznika, rokovi upisa i početak nastave.

(3) Ustanova je dužna oglasiti uslove i način upisa, rokove upisa i početak nastave.

(4) Upis polaznika u programe formalnog obrazovanja može se izvršiti i bez konkursa, a na osnovu neposrednog sporazuma organizatora obrazovanja sa poslodavcem, u slučaju odgovora na potrebe tržišta rada.

(5) Uslove upisa u neformalne programe obrazovanja određuje organizator obrazovanja, a upis se vrši putem oglašavanja ili na osnovu neposrednog sporazuma između organizatora obrazovanja i zainteresovanih poslodavaca ili pojedinaca.

(6) Prilikom upisa u program obrazovanja odraslih ustanova je dužna, u skladu sa članom 35. Zakona, sa polaznikom sklopiti ugovor kojim se utvrđuju prava i obaveze ustanove, oblik i trajanje obrazovanja, način završetka programa, te prava i obaveze polaznika.

Član 30.

(Broj polaznika u obrazovnoj grupi)

(1) U obrazovnoj grupi programa osnovnog obrazovanja odraslih može biti upisano najviše dvadeset (20) polaznika u javnim ustanovama.

(2) U osnovnom obrazovanju odraslih, obrazovna grupa organizuje se od polaznika istog obrazovnog perioda (I/II/III razred; IV/V razred, VI/VII razred, VIII/IX razred), a prema potrebi obrazovna grupa može se organizovati od polaznika iz dvaju obrazovnih perioda.

(3) U obrazovnoj grupi programa srednjoškolskog obrazovanja mogu biti upisana najviše dvadesetčetiri (24) polaznika.

(4) U privatnim ustanovama za srednjoškolsko obrazovanje odraslih propisuje se samo gornja granica i ona je najviše dvadesetčetiri (24) polaznika.

(5) U srednjoškolskom obrazovanju odraslih obrazovna grupa se organizuje od polaznika istog razreda odnosno istog nivoa, a izuzetno u obrazovnoj grupi mogu biti polaznici programa nekoliko srodnih zanimanja istog razreda, odnosno istog nivoa.

Član 31.

(Postupak provođenja ispita)

(1) Ispiti za programe obrazovanja odraslih izvode se u: januarsko-februarskom, aprilskom, junsko-julskom i avgustovskom ispitnom roku.

(2) Dužnost je ustanove da ogласi utvrđene ispitne rokove.

(3) Polaznik je dužan ispit prijaviti najmanje petnaest (15) dana prije ispitnog roka, dok je ustanova dužna polaznika informisati o rasporedu polaganja ispita najmanje osam (8) dana prije polaganja ispita.

(4) Predmetni ispiti se polažu pred predmetnim nastavnikom.

(5) U jednom ispitnom roku mogu se polagati ispiti iz jednog razreda, odnosno obrazovnog perioda.

(6) Polaznik ne može pristupiti polaganju ispita iz višeg razreda, odnosno obrazovnog perioda, ako nije uspješno završio prethodni razred, odnosno obrazovni period.

(7) Polaznik koji je tri (3) puta neuspješno polagao ispit iz pojedinog predmeta upućuje se na polaganje ispita pred komisijom koju imenuje stručno tijelo utvrđeno pravilima ustanove, o čemu se vodi zapisnik.

(8) Maturu, odnosno završni ispit, polaznici polažu u skladu sa odredbama propisa koji regulišu djelatnost obrazovanja.

Član 32.

Organizatori obrazovanja odraslih obavezni su nakon završetka upisa, a za svaki ispitni rok, dostaviti Ministarstvu broj upisanih polaznika, raspored i rokove polaganja ispita, a najkasnije osam (8) dana prije početka ispita.

IV. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 33.

(Početak primjene)

(1) Ovi Standardi i normativi se primjenjuju u potpunosti prilikom izgradnje novih objekata, odnosno registracije novih organizatora obrazovanja odraslih i odobravanja novih programa obrazovanja.

(2) Za postojeće organizatore obrazovanja odraslih registrovane u skladu sa prethodno važećim zakonskim propisima dostizanje utvrđenih standarda i normativa vrši se postepeno, i to:

- a) Standardi u pogledu opreme i nastavnih sredstava će se provesti u roku od 3 godine od dana donošenja Standarda i normativa.
- b) Prostorni standardi će se provesti u roku od 5 godina od dana donošenja Standarda i normativa.

Hercegovačko-neretvanskog kantona

Član 34.

(Nadzor)

Nadzor nad primjenom odredbi Standarda i normative vrši inspekcija za obrazovanje.

Član 35.

(Stupanje na snagu)

Ovi standardi i normativi stupaju na snagu danom donošenja i objavit će se u „Službenim novinama Hercegovačko – neretvanskog kantona”.

BOSNA I HERCEGOVINA

Federacija Bosne i Hercegovine

HERCEGOVAČKO – NERETVANSKI
KANTON

Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta

Broj: 05-01-02-427/19

Mostar, 14.02.2019. godine

MINISTAR

dr.sc.Rašid Hadžović